

Der er blevet sagt fra anden Side, og det er ogsaa til Dels fremhævet ved enkelte Punkter i Kommissionens Betænkning, at det er Manglen af Arbejdskraft paa Landet, der har fremkaldt Forslaget. Dertil siger jeg et ubetinget Nej. Dette er og kan ikke være den virkelige Grund, det kan kun være et underordnet Bihensyn — ikke en Gang et Bihensyn, men kun et underordnet Bihensyn. Hvis man vilde søge at faa Arbejdskraft til Landbruget, saa er der andre Veje at gaa, som ere lettere og mere ligefremme at gaa end denne. Saa maatte man gaa direkte til Sagen og stille Landbruget saaledes, at det kunde have Raad til at give større Arbejds-løn. Grunden til Forslaget er Landbrugets daarlige Stilling, det ringe Udbytte, det giver, og den Kendsgerning, som ikke kan omstødes, at det lille Landbrug giver et bedre Udbytte i Forhold til Arealets Størrelse end det større, samt at et Husmandsbrug i Forhold til Arealets Størrelse giver et bedre Udbytte end f. Eks. en Gaard. De, der virkelig vilde have Husmandsbrug, nemlig Arbejderklassen, mangle imidlertid Penge dertil. Det, at Arbejderne kunne faa et Hjem med Jord, vil ogsaa bevirke, at Indsidderhusenes Antal her-efter ikke vil vokse saa stærkt, og at Indvandringen til Byerne herefter muligvis vil aftage noget, og det er ikke uvæsentlige Ting. Man vil maasse sige, at det kan ikke saadan mærkes ved et Lovforslag som dette. Nej, ganske vist, man kan ikke ligefrem paapege det, men det vil dog i sine Følger have disse Virkninger, thi naar man opretter hele Landet over et af de omhandlede Huse i hver Kommune aarlig, saa bliver det 1,100 Huse aarlig, hvis man faar et i hver Kommune, altsaa et ikke saa lille Tal. Man maa imidlertid ogsaa føre Tanken lidt videre fra Forældrene til Børnene, og det vil da have sin store Betydning, at Børnene ere opdragne i et Hjem, hvortil der er Jord, selv om det kun er en Have. Medens de Børn, der opdrages i et Indsidderhjem, have deres Legepladser paa Gader og Beje, kunne disse Børn have deres Legeplads og Tidsfordriv ved Arbejde med Jorden, enten i Haven eller paa Marken. De faa derved Kærlighed til Jorden, og saa derved ogsaa en anderledes Interesse for den Gerning, de skulle varetage, naar de komme ud som Thyende. Det vil sikkert enhver, der kender noget til disse Forhold, give mig Ret i, at det Thyende, som man faar fra Hjem, hvortil der er Jord — den være sig stor eller lille — er bedre end det, der kommer fra Indsidderhuse eller fra Byerne.

Seg skal ikke gøre Indledningen længer, der er allerede sagt en hel Del. Tage vi

nu selve Forslaget, saa er der en Ting, som paatrænger sig, baade over for Loven og over for Kommissionens Betænkning, og det er dette: hvad er Grundprincippet i dette Forslag? Der er det mig en Tilfredsstillelse at kunne sige, at Forslaget er bygget paa Frivillighedsprincippet. Dette er meget tiltalende for mig. Naar Jorden til disse Husmandsbrug skal erhverves, saa er den Mand, man ønsker Jorden fra, stillet fuldstændig frit. Han er ikke pligtig til at afstaa noget, Sagen bliver Genstand for fri Forhandling mellem den, der ønsker Jorden, og den, der skal afstaa den. Kan Landarbejderen ikke faa denne Jord og henvender sig til Sogneraadet, som skal søge at skaffe ham Jorden, er der heller ikke indført nogen Tvangsbestemmelse, som Sogneraadet kan anvende. Hvis der ikke er en privat Mand, der vil afstaa en saadan Jord, som den ansøgende vil have, saa kan man anvise Jord, der anvendes til offentlig Brug. Naar saa Sogneraadet anviser Jord, der anvendes til offentlig Brug, det være saa en Præst eller en anden Embedsmand, som er Indehaver deraf, saa gad jeg dog uof se, naar dette Ministerium ved sin Landbrugminister forelægger dette Lovforslag, om saa det paagældende Ministerium, under hvem Jorden hører, — det har jo selv været med til at gennemføre Loven — vilde sige Nej til Afstaaelse til denne Brug af Jord, der nu benyttes til offentlig Brug, naar ikke andre Forhold tale derimod, og naar Besidderen af Jorden ikke har noget derimod. Min Erfaring gaar i den Retning, at der vist ikke vil blive Mangel paa Jord, og jeg vilde nødig i Loven paa dette Trin have indført en Bestemmelse om Ekspropriation. Loven skal jo kun betragtes som et Forsøg, der skal fortsættes, naar de 5 Aar ere omme, og man ved af praktisk Erfaring, at Ekspropriationsbestemmelser vække Modstand, Uvilje og Ubehageligheder mange Steder, og det undgaar man ved Frivillighedsprincippet. Derfor kan jeg ikke være enig med dem, der mene, at det er en Mangel ved Lovforslaget, at der ikke er optaget en Ekspropriationsbestemmelse.

Paa den anden Side kan man spørge: Hvorledes bliver den Husmand stillet, som faar et saadant Hus? Ved Erhvervelsen er han fuldstændig frit stillet; han kan henvende sig om Jord, hvor han vil, og naar han kan blive enig med Ejeren om Afhændelsen og om Prisen, er den Sag i Orden. Hvorledes er da hans Stilling, naar han er erhvervet Jorden og faaet Huset bygget? Derom staar der i § 18, at han udøver en Ejers fulde Raadighed. Nu er der sagt, at der er gjort en hel Del Indskrænkninger